L. 1.161/S.

Sprawozdanie

mniejszości komisyi bankowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w sprawie petycyi gminy miasta Podgórze o udzielenie jej pożyczki w kwocie 30.000 zł. w. a., w obligacyach komunalnych Banku krajowego, celem wybudowania pieca pierścieniowego systemu Hoffmana na wypalanie wapna.

Wysoki Sejmie!

Powyższa petycya gminy miasta Podgórza od Maja z. r. znajdująca się na przemian, to w Banku krajowym, to w Wydziale krajowym, a nareszcie teraz na stole Izby sejmowej w formie sprawozdania Wydziału krajowego leżąca, dała powód do zasadniczej zupełnie walki o interpretacyę właściwą statutu Banku krajowego — i na tę stronę tejże sprawy, komisya bankowa przedewszystkiem zwróciła całą swoją uwagę.

Przebieg samej sprawy jest następujący:

Rada gminna miasta Podgórza postanowiła uchwałami z d. 23. Sierpnia i 18. Grudnia 1884. r. zaciągnąć w Banku krajowym pożyczkę w kwocie 30.000 zł. w. a. w obligacyach komunalnych, celem wybudowania pieca do wypalania wapna, a Wydział powiatowy w Wieliczce dwukrotnie te uchwały zatwierdził. Na tej podstawie Zwierzchność gminna miasta Podgórza pod d. 16. Maja 1885. r. l. 1.510 wniosła stosownie umotywowane podanie do Banku krajowego o udzielenie tej pożyczki. Rada Nadzorcza Banku krajowego, przychyliła się uchwałą swoją z 7. Czerwca 1885. r. do żądania gminy Podgórza, upoważniając Dyrekcyę Banku do udzielenia tej pożyczki.

Pomimo tej uchwały, Dyrekcya jednak Banku krajowego powzięła pewną wątpliwość, czy może przystąpić do wydania tej pożyczki, ponieważ w statucie Banku, który uchwalony został d. 21. Października 1884 r. przez Wysoki Sejm, w §. 36. następujący jest końcowy ustęp odnośnie do pożyczek komunalnych: „Pożyczki komunalne, przewyższające wraz z poprzednio może zaciągniętemi pożyczkami komunalnemi kwotę stu tysięcy (100.000) złotych, udzielane będą tylko za zezwoleniem Sejmu, uchwalonem na wniosek Wydziału krajowego“. Dyrekcya Banku krajowego dotyczące akta przedłożyła d. 8. Czerwca 1885. pod l. 4.379 Wydziałowi krajowemu z prośbą o zatwierdzenie odnośnej uchwały Rady Nadzorczej. W odpowiedzi na tę prośbę, Wydział krajowy uchwalił d. 15. Czerwca 1885. r. l. 28.645 wymagać zatwierdzenia uchwały Rady gminnej miasta Podgórze z 18. Grudnia 1884. r. przez pełną Radę powiatową i przedłożyć sprawę Wysokiemu Sejmowi, gdyż żądana pożyczka 30.000 zł. w. a., łącznie z poprzednio już zaciągniętemi pożyczkami w kwocie 88.500 zł. w. a., przewyższa sumę 100.000 zł. długów na gminie Podgórze ciążących.

Dyrekcya Banku krajowego uczyniła przeciw zwyż pomienionej uchwale Wydziału krajowego przedstawienie pod 18. Lipca 1885. r. l. 36.851, donosząc, że Rada Nadzorcza mając zwróconą uwagę na wykazane obciążenie, uznała jednak, że uchwała Wysokiego Sejmu z d. 21. Października 1884. r. nie ma zastosowania do niniejszego przypadku, gdyż wszystkie na gminie miasta Podgórza ciążące pożyczki, nie są wcale pożyczkami komunalnemi.

Dokumenta dołączone do podania gminy miasta Podgórza do Banku krajowego o udzielenie pożyczki w obligacyach komunalnych, wykazują, że majątek gminy podług inwentarza przedstawia się jak następuje:

Aktywa.

1.	Realności, podług podanej wartości pojedyńczych realności, przedstawiają ogólną wartość		159.821 zł. 42 ct.
2.	Grunta nie zabudowane w ogólnej wartości		63.637 „ 85 „
3.	Prawa i przywileje, a mianowicie prawo propinacyi . .		160.000 „ — „
4.	Papiery wartościowe, a mianowicie papiery publiczne, wartości 36.098 zł. 50 ct., skrypta dłużne na należytości prywatne 13.856 zł. 44 ct.		49.954 „ 44 „
5.	Gotówka pozostała z roku 1883., a należąca do majątku zakładowego, wynosi		9.635 „ 91 „
6.	Fundusz zakładów gminnych:		
	a) Fundusz amortyzacyjny . . .	29.281 zł. — ct.	
	b) „ ubogich	3.088 „ 38 „	
	c) „ żelazny szkolny . . .	500 „ — „	
	i inne nie wymienione bliżej, razem		33.998 „ 65 „
7.	Ruchomości, sprzęty i rekwizyta . , . . .		6.341 „ 72 „
	Razem . .		483.763 zł. 79 ct.

Stan bierny wykazuje:

Passywa.

1.	Dług na rzecz uprzyw. austr. Banku Narodowego, zaintabulowany na realnościach l. k. 95. i 192.	24.000 zł. — ct.
2.	Dług na rzecz krak. kasy oszczędności, intabulowany na realnościach l. k. 152., 192. i 202.	15.000 „ — „
3.	Dług na rzecz krak. kasy oszczędności, intabulowany na realnościach l. k. 152., 192. i 202	38.000 „ — „
4.	Pożyczka na zastaw papierów wartościowych bez podania instytucyj finansowej, w wartości	11.500 „ — „
	Razem . .	88.500 zł. — ct.
	Z porównania stanu czynnego ze stanem biernym, okazuje się czysty majątek gminy miasta Podgórze w kwocie . . .	398.263 „ — „

Zwierzchność gminna miasta Podgórza wniosła także przedstawienie przeciw uchwale Wydziału krajowego z d. 15. Czerwca 1885. r. l. 28.645/85., opierając się na tej samej co Bank krajowy argumentacyi, i wykazując dodatkowo, że na karb pożyczek w stanie biernym pod l. 1., 2. i 3. w łącznej sumie . . . . 77.000 zł. — ct.

spłacono kapitału . . . . 9.812 „ 56 „

zatem zostaje . . 67.187 zł. 44 ct.

jako resztujący dług hypoteczny na realnościach przynależnych do gminy. Dalej pismo zwierzchności gminnej twierdzi, że pożyczka w kwocie 11.500 zł. na zastaw efektów wartościowych już wcale nie może być uważana jako pożyczka komunalna, a obliczając, że choćby pożyczki na realnościach miasta intabulowane, w kwocie 67.187 zł. 44 ct., uważane były jako pożyczki komunalne, to z doliczeniem zaciągnąć się mającej pożyczki w kwocie 30.000 zł., suma wszystkich pożyczek razem wziętych zawsze nie dosiągnęłaby kwoty 100.000 zł.

Mimo tych przedstawień Wydział krajowy pozostał przy swej wyżej wymienionej uchwale z d. 15. Czerwca 1885 r. l. 28.645., nie czując się powołanym do autentycznej interpretacyi uchwały Wysokiego Sejmu z d. 21. Października 1884. r.

Powyżej skreślony jest wiernie przebieg całej sprawy, który kończyć się musi zasadniczem a bardzo ważnem pytaniem, czy Wysoki Sejm pod wyrazem pożyczki komunalne uważał tylko te pożyczki, które sam Bank krajowy poprzednio już udzielił, czyli też wszystkie przez gminę gdziebądź zaciągnięte pożyczki i to bez różnicy, czy takowe zabezpieczone są hipotecznie na realnościach, na zastaw papierów wartościowych, czy na dodatkach do podatków?

Ażeby można jasno zdać sobie sprawę z tej pozornej tylko trudności, trzeba przedewszystkiem odpowiedzieć na pytania, czem są pożyczki komunalne, a dalej bliżej przypatrzeć się samemu statutowi Banku krajowego.

Pożyczki komunalne w ogólnem słowa tego znaczeniu są to długi zaciągnięte przez gminę, za które wszyscy mieszkańcy majątkiem wspólnym solidarnie są odpowiedzialnymi. Pożyczki takie zatem obciążają prawa, przywileje i majątek gminy, a pokrycie ich opiera się w pierwszem miejscu na opłatach publicznych przez gminy z tytułu publicznego, to jest, na podatkach, nie dlatego że pożyczki komunalne tylko na podatkach znajdują swoje bezpieczeństwo, ale dlatego, że to jest w pierwszem miejscu przystępna, sprawiedliwa i podręczna forma wybierania od mieszkańców należytości jakichkolwiek. Ktoby chciał obronić zdania przeciwnego, i twierdził że bezpieczeństwo pożyczek komunalnych tylko na dodatkach do podatków spoczywa, musiałby równocześnie zaprzeczyć instytucyi finansowej pożyczającej obligacye komunalne, prawa poszukiwania swych należytości, w razie bankructwa gminy, na jej realnościach, kapitałach, i wszystkich możliwych pozycyach stanu czynnego, i musiałby wymierzyć egzekucye tylko na sekwestrze podatków, lub raczej dodatków do podatków — interpretacya, na którą zdaje nam się żadne prawodawstwo, a tem mniej żadna instytucya finansowa, a najmniej Bank krajowy, godzić by się mogły. Zresztą definicya czyli określenie powyższe pożyczek komunalnych tak samo jest pojęte i znajduje swoje potwierdzenie w samym statucie Banku krajowego, który w §. 36. mówi: „Pożyczki komunalne udzielone gminom, o ile w części lub w całości spłacone być mają zapomocą dodatków do podatków bezpośrednich“. Z tego ustępu wypływać musi, że obligacye komunalne Banku krajowego w niczem się nie różnią od innych tego gatunku pożyczek publicznych, i że te nasze obligacye komunalne krajowe spoczywać mogą i faktycznie spoczywają nie tylko i nie wyłącznie na dodatkach do podatków, czy to pośrednich czy bezpośrednich, ale na całości stanu czynnego gminy pożyczkę zaciągającej.

Kamieniem obrazy i kością niezgody w całej tej sprawie jest ostatni ustęp §. 36. powyżej w całości przytoczony, który rzeczywiście mógłby oderwany od całości nasuwać pewne wątpliwości. Jednak, ażeby ustęp ten po myśli większości komisyi tłumaczyć, wypadałoby nasamprzód przyjąć pewne pod tym względem dane i postawić niejakie pewniki, do których zdaniem mniejszości komisyi, ani ten ani żaden inny ustęp statutu nie da się naciągnąć. Wypadałoby zatem nasamprzód uznać, że samo to wyrażenie „pożyczki“ tutaj użyte, jest identyczne z pożyczką w obligacyach komunalnych Banku krajowego Galicyjskiego, kiedy w tym samym paragrafie nieco wyżej użyte jest słowo pożyczki, odnośnie do ogólnych długów gminy. Powtóre, gdyby podniosło się to znaczenie wyrażenia pożyczki, tem samem wypowiedziało by się zasadę, że każda gmina nasza jest prawomocnie upoważnioną do zaciągnięcia licznych bardzo długów nie tylko na realnościach, na zastaw lub na lombard swych efektów, ale i po wszystkich bankach, które wydają tak zwane komu-

nalne obligacye, których jest sporo, zawsze jeszcze miałoby otwarte wrota do kredytu w naszym Banku krajowym bez zezwolenia najwyższej kraju Reprezentacyi.

Dalej, jeżeli zdaniem niektórych podług myśli statutu pożyczki komunalne znajdują swoje bezpieczeństwo i swój objekt zastawu prawnego wyłącznie w zdolnościach opodatkowania bezpośredniego odnośnej gminy, natenczas niezrozumiałym musiałby być ustęp mówiący, że pożyczki komunalne mogą być spłacone w części lub w całości z innych, jak podatki, dochodów gminy. Przyjmując jednak z konieczności pojęcie to, że pożyczki komunalne wszystkie, a zatem i naszego Banku krajowego spoczywają co do swego bezpieczeństwa na całości majątku, praw i przywilejów gminy, musi się także przyjąć i postulat tego bezpieczeństwa, ażeby stan realny nie tylko opodatkowania ale i innych pozycyj stanu czynnego, nie był zbytnio a poprzednio obdłużonym.

Bardzo ważnym względem dla mniejszości komisyi bankowej była także okoliczność, że czynniki w pierwszym rzędzie powołane do interpretacyi i wykonania uchwał Wysokiego Sejmu, same także miały co najmniej bardzo daleko idące wątpliwości. Dyrekcya Banku krajowego pomimo uchwały Rady Nadzorczej, dopuszczającej wydanie pożyczki w obligacyach komunalnych gminie miasta Podgórze, odniosła się o osobne zatwierdzenie do Wydziału krajowego.

Ten ostatni pomimo późniejszego przedstawienia Dyrekcyi i petycyi gminy miasta Podgórza, pojmował nie inaczej jak mniejszość komisyi statut Banku, czemu najlepszy dał wyraz wniesieniem do Wysokiego Sejmu sprawozdania swego z dnia 17. Listopada b. r. Gdyby w przekonaniu Wydziału krajowego gmina miasta Podgórza dopiero 30.000 miała mieć długu komunalnego, takiego sprawozdania Wysokiemu Sejmowi nie mógłby przedkładać, jako bezprzedmiotowego i pozbawionego realnej podstawy.

Mniejszość komisyi bankowej tylko tę interpretacyę mogła przyjąć jako odpowiadającą tak myśli pożyczek komunalnych w ogóle, jak i duchowi i literze paragrafu 36. statutu Banku krajowego o pożyczkach komunalnych, i jako odpowiadającą nareszcie dobrze zrozumianemu interesowi samego kraju. Komisyi mniejszość wypowiada też niepłonną nadzieję, że Wysoki Sejm sankcyą swoją zechce potwierdzić taką a nie inną interpretacyę powyższego ustępu, przez co zasadniczy uchwali precedens co do jego pojmowania i wykonywania na przyszłość. Zamknie się przeto niebezpieczną bardzo drogę dla gmin po zadłużeniu w części lub w całości wszystkich innych tytułów własności swoich, szukania w obligacyach komunalnych Banku krajowego, opartych rzekomo wyłącznie na dodatkach do podatków bezpośrednich, kredytu, który już nie będzie przedstawiał dostatecznego bezpieczeństwa, a do reszty obciążał ciężarem długu odnośną gminę. Myślą przewodnią prawodawców przy uchwalaniu działu statutu, odnoszącego się do pożyczek komunalnych, była wyraźnie objawiona chęć i wola, trzymania na wodzy możliwej choćby chwilowej lekkomyślności którejkolwiek w kraju gminy, przed zbytniem obdłużeniem — chociażby zatem powstawał nawet dzisiaj jakikolwiek cień wątpliwości co do rzeczywistej interpretacyi nagiej litery prawa, to nie może być żadnej dwuznaczności, ani żadnego dubium co do ducha, które te paragrafy natchnęła. Mniejszość komisyi bankowej radaby w tej tak ważnej dla gospodarstwa każdej gminy sprawie, w zaciągnięciu pożyczek, zachować w całości statutem Banku zastrzeżoną ingerencyję najwyższej kraju Reprezentacyi i dla powyższych powodów przy wyrażeniu całego uznania dla zachowania się Wydziału krajowego w tej sprawie, stawia następujący treści wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad sprawozdaniem większości komisyi bankowej Sejm przechodzi do porządku dziennego i zwraca sprawozdanie Wydziału krajowego w sprawie petycyi miasta Podgórza komisyi bankowej do merytorycznego załatwienia w tej jeszcze bieżącej sesyi.

Lwów dnia 14. Stycznia 1886.

Sprawozdawca:

Polanowski. ***Łubieński.***
Weigel.

Z drukarni Pillera i Spółki.